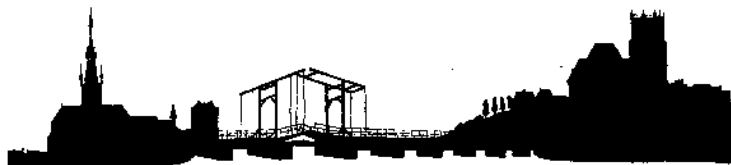

Oudheidkundige Kring "Geertruydenberghe"

Opgericht op 12 november 1974
Omvat de plaatsen Geertruidenberg, Raamsdonk en Raamsdonksveer

MEDEDELINGEN

Colofon:

38e jaargang, nummer 1, jan. 2012

Correspondentie:

Nassastraat 13, 4931 XE Geertruidenberg

Mededelingen:

mariette@marts-art.nl

www.oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Rekeningnummer: Rabobank 115600310

LEZING: WEDEROPBOUWARCHITECTUUR IN NOORD-BRABANT EN IN RAAMSDONKSVEER IN HET BIJZONDER

Spreker: Dhr. Gerrit Vermeer
Datum: Donderdag 19 januari 2012
Locatie: Cultureel Centrum 'De Schattelij' n'
Tijd: 20.00 uur

Na de Tweede Wereldoorlog en in de periode erna heerste in Nederland nog schaarste op alle gebieden. Zo bestond er ook een tekort aan bouwmaterialen en ervaren bouwvakkers. Daar stond tegenover dat er in Tweede Wereldoorlog veel gebouwen verloren waren gegaan en door de crisis voor de oorlog al een ernstige achterstand in de nieuwbouw en de vernieuwing van verouderde en verkrotte bestond. In de achteraf als heroïsch beleefde jaren na de oorlog moest deze enorme achterstand. In weerwil van de nog heersende armoede, ingelopen worden. Net als in alle andere sectoren van de samenleving leefde er in het bouwwezen een sterke drang de handen aaneen te slaan en oude tegenstellingen te verzoenen. Het kamp van de traditionalisten en de modernisten werkte voortaan zij aan zij samen om het bijna onmogelijke tot stand te brengen. Beide vroegere kampen namen deel

aan experimenten om de bouw te industrialiseren. Dit om aan de grote vraag aan fabrieken en woningen in het snel groeiende Nederland te kunnen voldoen. Bij het toewijzen van de schaarse middelen en de ontwikkeling van de plannen vormde de provincie een belangrijke spil. In Noord-Brabant kwamen als de leidende architecten vooral de meer modernistische Cees Geenen en de meer traditionalistische Cees de Bever naar voren, die hun bureau beiden in Eindhoven hadden. In Raamsdonksveer liet Cees de Bever een groot aantal gebouwen achter, waarvan een deel er nog staat.

Gerrit Vermeer (1956) is docent architectuurgeschiedenis en monumentenzorg aan de Universiteit van Amsterdam. Meer info: <http://home.medewerker.uva.nl/g.vermeer/>

UITNODIGING NIEUWJAARSBORREL

Op **23 januari a.s.** wordt u door het bestuur van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' hartelijk uitgenodigd aanwezig te zijn voor de traditionele en gezellige Nieuwjaarsborrel.

U bent welkom vanaf 20.00 uur in de sfeervolle kelder onder Markt 11 te Geertruidenberg.

Onze werkruimte is op die avond gesloten.

VERSLAG LEZING: Paleis op de Dam te Amsterdam

Met veel enthousiasme en kennis van zaken gaf drs. Birgitte Mommers de lezing over het Paleis op de Dam. Er werd een historisch overzicht gegeven van het oude stadhuis op de Dam. Sinds de 14e eeuw stond er al een klein

stadhuis, van waaruit de burgemeesters de stad bestuurden.

Het centrum van de handelsactiviteit was een stuk drooggelegd land in de Amstel. Kleinere schepen konden de stad invaren tot aan dit

plein. Overal rond de Dam waren markten te vinden die groenten, vis en gevogelte verkochten.

In de 17e eeuw kreeg de stad Amsterdam dringend behoefte aan een nieuw stadhuis. De stad maakte een enorme groei door, zowel als stad als in inwoneraantal, tengevolge van de handelsactiviteiten. Amsterdam had inmiddels een centrale economische en politieke positie ingenomen binnen de Nederlanden. Amsterdam werd bestuurd door vier burgemeesters, die ondersteund werden door de vroedschap, een adviesorgaan bestaande uit 36 leden. Zij vroegen verschillende architecten om een ontwerp te maken voor het nieuwe stadhuis, dat de macht en de voorspoed van de handelsstad moest uitstralen. Na het tekenen van de Vrede van Münster, die een einde maakte aan de oorlog met Spanje, kon eindelijk genoeg geld vrijgemaakt worden om het project uit te voeren.

Jacob van Campen werd uiteindelijk in 1648 gekozen als architect. De technische uitvoering was in handen van de stadsbouwmeester Daniel Stalpaert. Het werd het grootste niet-religieuze gebouw van de oude wereld en kan worden gezien als een belangrijk symbool van het vrijzinnige Amsterdam, waar mensen van alle gezindten 'hun' plek konden vinden. Op 20 januari 1648 werd een begin gemaakt met het heien van de in totaal 13.659 palen (ongeveer 12 meter diep) die het gebouw ondersteunen. Het werd geheel opgetrokken uit Bentheimer zandsteen. Het interieur bevat veel marmer. Dit zorgde voor het bekende Wouw effect! Op 28 oktober werd de eerste steen gelegd, met een zilveren troffel (heden tentoongesteld in het Rijksmuseum), door de zoon van Jacob de Graeff, een van de vier burgemeesters van de stad. Op 29 juli 1655 werd het stadhuis met een prachtige ceremonie geopend, waarbij burgemeester Cornelis de Graeff een toespraak hield en de dichter Joost van den Vondel een lofzang op goed bestuur en goed burgerschap. Het gebouw was echter nog niet af, het was pas klaar in 1665.

In overeenstemming met de heersende visie in de 17e eeuw maakte Van Campen gebruik van meerdere bronnen voor het creëren van een duidelijke symboliek in het beeldhouwwerk. Hij gebruikte figuren uit bijbel, mythologie en klassieke geschiedenis, evenals het verband tussen planeten en elementen. Zo konden bezoekers aan het stadhuis zien dat de autoriteiten een link hadden met de universele code.

Het paleis heeft een omvang van ongeveer 79x43 meter, voor die tijd een monumentaal gebouw. Het raakte bekend als 'achtste

wereldwonder'. De compositie van de gevel is harmonieus met als boven de ingang een timpaan, waarin de zeegoden en andere zeegezants hulde aan de stad brengen. De stijl die Van Campen gebruikte, is die van het Hollands classicisme, gekenmerkt door het gebruik van bogen, pijlers, timpanums en beeldhouwwerk.

In het vervolg van de lezing is gedetailleerd ingegaan op de inrichting van het stadhuis/paleis. Het centrum van het stadhuis is de burgerzaal met bijna een hoogte van 27 meter, waar men in de 17e eeuw vrij in en uit kon lopen. Naast de burgerzaal liggen twee door galerijen omgeven binnenplaatsen. Prominent in de burgerzaal staat het beeld van Atlas. In de vloer zijn drie cirkels, met kaarten van het oostelijk en het westelijk halfrond en een sterrenkaart, ingelegd. Voor de burgers van de stad lag de hele wereld en de hemel aan hun voeten. De burgerzaal moest laten zien dat Amsterdam het centrum van het universum was. Verder werd er uitleg gegeven over de aanwezige Stedenmaagd, beschermvrouwe van Amsterdam, boven de enige ingang tot de Burgerzaal. De beeltenis van Mercurius en Argus in reliëf in een muur. Een beeldengroep van Justitia boven de ingang naar de schepenenkamer. Toepasselijk, omdat in de schepenenkamer recht werd gesproken door de schout en negen schepenen. Twee middagen in de week kon er worden getrouwd. Nadat het stadhuis af was in 1655 werd er pas begonnen met het vervaardigen van de schilderijen. Voor diverse vertrekken werden verschillende schilders gevraagd o.a. Jan Lievens, Ferdinand Bol en Govert Flinck. Zij schilderden tafereel uit de Bijbel en klassieke historie, die allen refereerden aan de eigentijdse geschiedenis of aan goed bestuur.

Na de dood van Govert Flinck werd de opdracht voor het schilderen van de lunetten overgenomen door Rembrandt, Jacob Jordeans en Jan Lievens. In de lezing werden diverse voorstellingen van de schilderijen uiteengezet, zoals de geschiedenis van het Romeinse en Bataafse conflict. Zo ook de onenigheid tussen Rembrandt en het stadsbestuur betreffende de stijl van de schilderijen, die niet zo heroïsch werden uitgebeeld dan gewenst en daardoor uit de toon vielen. Het schilderij van zijn hand hing slechts vijf weken in het paleis.

Het gehele verhaal werd deels met Engelse woorden en zinnen gebracht, wat voor sommige toehoorders niet altijd even duidelijk was. Het stadhuis werd in 1768 voor het eerst als paleis gebruikt. Er werd een receptie gehouden voor stadhouder Willem V en zijn echtgenote Wilhelmina van Pruisen. Na de annexatie van Holland in 1795 door Frankrijk, beëindiging van

de Bataafse republiek en het aanwijzen van Louis Bonaparte als koning van Holland veranderde deze het stadhuis definitief tot paleis. Het Amsterdams stadsbestuur nam zijn intrek in het Prinsenhof (nu Hotel de Grand).

Louis veranderde de Dam in een majestueus plein en liet een balkon aan de voorzijde van het gebouw maken, zodat hij zich aan het volk op de Dam kon laten zien. Verder werden er diverse veranderingen aan het paleis aangebracht om het bewoonbaar te maken. Er werd verwarming aangelegd in de vorm van 24 grote kachels. De vloeren werden bedekt met tapijten en hout. Er werd een kroonluchter gemaakt van twee meter in doorsnede. Om de nationale industrie te stimuleren liet de koning zijn paleizen met zoveel mogelijk Nederlandse producten inrichten, inclusief de kroonluchter. Het paleis werd ingericht in de empire stijl, die streng, statig en imposant was.

Toen het keizerrijk van Napoleon tot een einde kwam, keerde Willem Frederik van Oranje-Nasau terug naar Nederland en werd Koning Willem I gekroond. In 1813 werd het gebouw door Willem I als stadhuis even teruggegeven aan Amsterdam. Het stadsbestuur zag echter op tegen weer een verhuizing en de onderhoudskosten van het gebouw en wilde de vorst graag aan de stad binden. Het stadsbestuur liet de zaak op zijn beloop en zo is sinds 1815 het paleis op de Dam in Amsterdam het Koninklijk Paleis van het Nederlands koningshuis. In de 20e eeuw werd het gebouw meermalen gerestaureerd. De verbouwingen van Lodewijk Napoleon werden ongedaan

DIVERS NIEUWS

Ledenvaria

Nieuwe leden: Mevr. M. Blankert, Vaartweg 68a, 's Gravenmoer; Mevr. N. van Hoeve, Anton van Duinkerkenstraat 33, Raamsdonksveer; Dhr. F. Jansen en Mevr. W. Jansen-Heesters, Burg. Bianchiweg 2, Geertruidenberg; Dhr. J. Zijlmans, Plantlust 111, Waalwijk; Dhr. J.B. Vink, Bachplein 10, Raamsdonksveer
Bedankt als lid: Dhr. C. Trommelen, Berkengaarde 22, Waddinxveen

OKG op Winterfair 2011 in Geertruidenberg

Door de inzet van diverse Kringleden was op zaterdag 10 december 2011 de Oudheidkundige Kring "Geertruydenberghe" aanwezig tijdens de Winterfair 2011 in Geertruidenberg.

De Winterfair werd gehouden op de Markt, welke in Kerstsfeer was omgetoverd. In de eeuwenoude kelder onder de woning van de Kringleden Willy en Frans van Beijsterveldt, mocht de Kring zich presenteren. Tijdens de fair kon men kennismaken met de activiteiten van

gemaakt en in de oorspronkelijke staat teruggebracht.

Vanaf 2005 was het paleis gesloten voor het publiek voor restauratie van het interieur. Dat duurde tot 13 juni 2009 toen het werd heropend door koningin Beatrix. Hierna is de voorgevel aangepakt. Bij ceremoniële staats- en familieaangelegenheden functioneert het paleis op grootse wijze en bij staatsbezoeken logeert het bezoekende staatshoofd met zijn of haar gevolg in het paleis, waar men ook officieel ontvangen wordt. Vrijwel heel het jaar wordt het gebouw opengesteld door de Stichting Koninklijk Paleis Amsterdam voor tentoonstellingen en bezichtigen.

De lezing werd bezocht door 38 personen.

Wanneer er voldoende interesse bestaat voor een excursie kan via Birgitte Mommers, kunsthistorica bij Art & Leisure, een rondleiding in het Paleis op de Dam worden georganiseerd, beginnend in de Beurs van Berlage. Daarna een rondgang door het paleis en aansluitend een stadswandeling door Amsterdam. Aanmelden via info@artandleisure.nl of 06-25258588.

Verslag: Cees Kerst

NOS nieuws, 28 dec. 2011: Het Koninklijk Paleis op de Dam heeft dit jaar een recordaantal van 200.000 bezoekers ontvangen. Daarmee is het record uit 1998 verbroken, heeft het paleis bekendgemaakt. Het paleis is jaren geleden grondig gerestaureerd en ging in de zomer van 2009 gedeeltelijk weer open voor publiek. Dit jaar werd de restauratie aan de gevel afgerond.

de OKG en bestond de mogelijkheid boeken en ansichtkaarten te kopen die o.a. door de Oudheidkundige Kring zijn uitgegeven. Ondanks het feit dat de kelderingang niet direct in de looproute tussen de kramen op de Markt lag mag van een geslaagde activiteit gesproken worden. Hulde aan de OKG vrijwilligers.

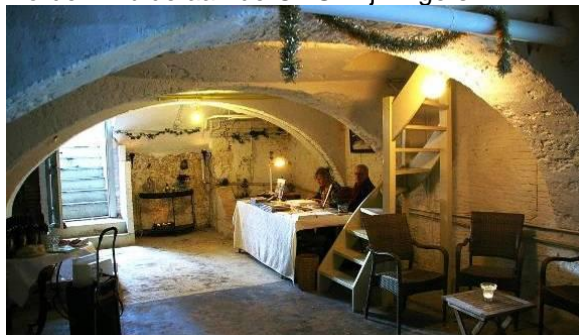

Foto: Willy van Beijsterveldt en Bas Zijlmans zitten klaar om de eerste bezoekers in de sfeervolle kelder te ontvangen.

Tekst: Chris van den Heijkant

Foto: Wim van Alphen

Blog Monumentje! Oudste stad van Holland ligt in Brabant. Punt uit!

De Dordrechtse burgemeester Arno Brok verwelkomde Sint Nicolaas bij zijn intocht in "de oudste stad van Holland". Aan de andere kant van de Biesbos, op 20 kilometer daar vandaan, begon bij bewoners van Geertruidenberg het bloed te koken. Niet 'Dordt', maar 'D'n Berg' is Hollandsch oudste, vinden ze daar. En een relletje is geboren. Meer lezen op:

<http://monumentje.wordpress.com/2011/11/28/>

Bron: Erfgoedstem nieuwsoverzicht 1 dec. 2011

Erfgoed Nederland sluit de deuren

In 2012 zullen geen nieuwe activiteiten ontwikkeld worden en geen nieuwe samenwerking worden aangegaan. De komende maanden richt men zich op de zorg voor en de verdere loopbaan van het personeel en op de finale afwikkeling van de overdracht van activiteiten. Op 31 juli 2012 gaan de deuren van het pand aan de Herengracht te Amsterdam definitief dicht. Op www.erfgoednederland.nl zal worden gepubliceerd welke instellingen de projecten van het sectorinstituut overnemen.

Ook elders buurtbewoners in touw voor oude natuurstenen stoepranden

Wat de buurtbewoners in Wageningen zorgen baart zijn de materialen die gebruikt gaan worden om de stoepen weer te bestraten. In diverse straten zijn alle stoepranden nog van handgehouden Noors graniet. Die stoepranden liggen er al sinds het begin van de wijk en dragen bij aan de uitstraling van de wijk, waar veel woningen gemeentemonument zijn. (...) Eigenaren van gemeentemonumenten zijn aan

allerlei regels gebonden bij verbouwingen, deze extra zorg vragen zij nu ook van de gemeente.

Bron: Erfgoedstem

Kasteel Amerongen start kenniscentrum voor erfgoedsector

Kasteel Amerongen start op 1 januari 2012 met 'De Tweede Verdieping', een kenniscentrum voor de erfgoedsector. Maandelijks wordt een actueel thema aan de orde gesteld, variërend van de exploitatiemogelijkheden voor grote herbestemmingcomplexen, via de verschillende opvattingen tussen roerend en onroerend erfgoed over beroepsethiek tot een workshop over de restauratie van de eigen boekencollectie. Bron: Erfgoedstem

Datum komende lezing OKG

De lezingen zijn voor iedereen altijd gratis.

16 februari 2012, 15 maart 2012, 19 april 2012

Sluitingsdatum kopij 'Mededelingen'

30 januari a.s.

Rondzendverkeer van tijdschriften.

Alle tijdschriften waarop de OKG is geabonneerd, kunnen door de leden op maandagavond tussen 19.30 en 22.00 uur in onze bibliotheek in 'De Schattelij' gratis worden ingezien of geleend. Ook kunt U gratis deelnemen aan het rondzendverkeer. U meldt zich aan bij het secretariaat, onder vermelding van de titel(s) van het/de tijdschrift(en) die U zou willen ontvangen. Deze worden dan op Uw huisadres bezorgd. U wordt verzocht na 3 dagen, de tijdschriften zelf weer te bezorgen op het volgende op het tijdschrift vermelde adres. De tijdschriften keren uiteindelijk weer terug in de OKG bibliotheek.

Ontvangen tijdschriften in de periode juli 2011 t/m dec. 2011	Jaargang	Nummer
De Klok. Hkk. Made	13	3
De Heerlijkheid Oosterhout	35	3 en 4
De Wazerweijen. Hkk. Dongen	31	120 t/m 122
De Mulder. Hkk. Gilze en Rijen	32	120 en 121
Engelbrecht van Nassau. Hkk. Breda	30	3 en 4
De Burt. Hkk. Hooge en Lage Zwaluwe	2011	70
Effe Lústere. Hkk. Werkendam	20	55 en 56
De Waterschans. Hkk. Bergen op Zoom	41	3 en 4
Met Gansen Trou Hkk.Heusden e.o.	61	7 t/m 12
InBrabant. Brab.Heem en ErfgoedBrab.	2	1 t/m 3
Holland. Historisch Tijdschrift	43	3
Traditie. Volkscultuur en immaterieel erfgoed	17	3 en 4
Volkscultuur Magazine.	6	3 en 4
Saillant. Sticht. Menno v. Coehoorn	2011	3 en 4
Westerheem. Nederlandse Archeologie	60	4 t/m 6
Zuidwesterheem. Archeologie Zeeland	23	69 en 70
Vitruvius Vakblad voor erfgoed	4	17
Archeologie Mag. Geschiedenis, Cultuur, Exposities en Reizen	2011	4 t/m 6
Terra Cognita. Archeolog.Ver.Land van Heusden en Altena	2011	27
InBrabant Tijdschrift ErfgoedBrabant	2	4 t/m 6